

SUKCESIJA U PROCESNOM ODNOSU

Promena u ličnosti parničnih stranaka u
toku parnice

Da se malo podsetimo...

Šta je sukcesija u pravu?

Promena u ličnosti subjekata jednog pravnog odnosa

Jedno lice (auktor) istupa iz pravnog odnosa, a na njegovo mesto stupa novo lice (sukcesor)

Kakva može biti sukcesija u materijalnom pravu?

univerzalna (sveobuhvatna)

singularna (parcijalna)

Univerzalna sukcesija

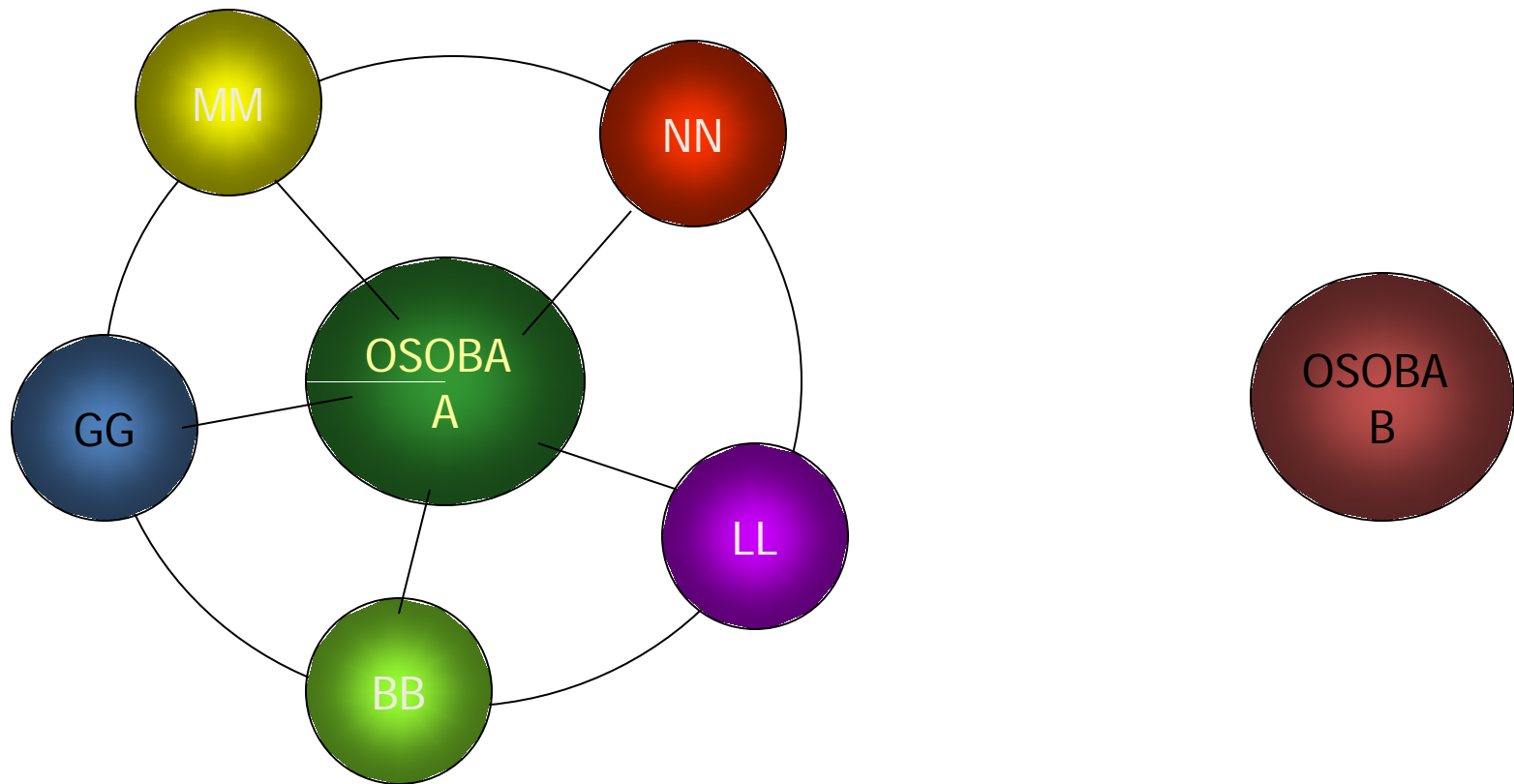
Sukcesija do koje dolazi kad usled izvesnog dogadjaja, celokupna pravna situacija jednog lica prelazi na pravnog posledinka

Univerzalna sukcesija je jedinstven pravni dogadjaj, koji obuhvata sve pravne odnose prethodnika

Univerzalna sukcesija nastupa

- ✿ **Kod fizičkih lica – nasledjivanjem**
 - ✿ **Kod pravnih lica – gašenjem ili fuzijom**
- ✓ Naslednici stupaju u sva prenosiva prava i obaveze ostavioca
 - ✓ Pravni sledbenik pravnog lica preuzima sva prava i obaveze pravnog lica koje je prestalo da postoji

Stupanje, istupanje...

Singularna materijalnoppravna sukcesija

- Sukcesija do koje dolazi kad jedno lice stupi u deo prenosivih prava ili obaveza drugog lica
- Predmet singularne sukcesija su pojedini delovi pravne situacije prethodnika, auktora, ili nasleđnika i odredjeni pravni c

1

...ne materijalnoprav
...aji, zamena, trampa,
...uga, legat...

2

Sukcesija u procesnom odnosu

Parnica je pravni odnos

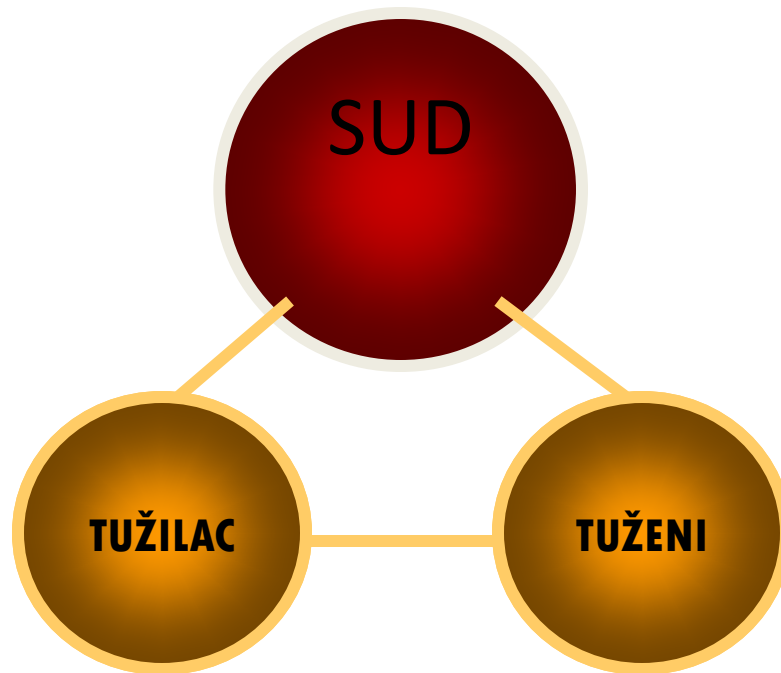
Njeni subjekti (stranke) takodje mogu biti promenjeni

**Sukcesija u procesnom odnosu - promena u ličnosti
parničnih stranaka u toku parnice**

Umesto lica koje je u tužbi označeno kao tužilac, odnosno tuženi, na njegovo mesto i u njegovu procesnu ulogu stupa sasvim novo lice, lice koje do tada nije bilo stranka

- Svi objektivni elementi procesnopravnog odnosa ostaju neizmenjeni; promena zahvata samo subjekte procesnopravnog odnosa

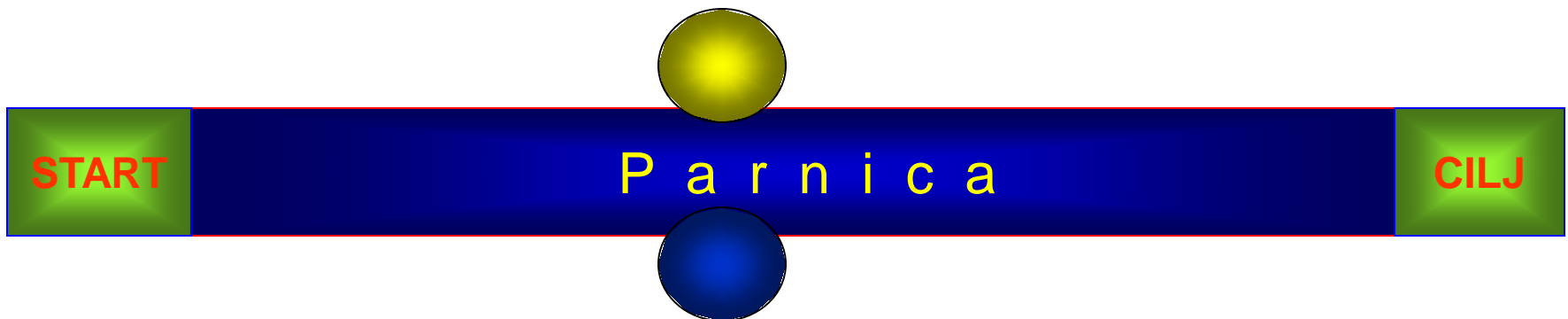
Šta se, u stvari, događa?

Procesna sukcesija uvek je sveobuhvatna - univerzalna – dotadašnja stranka gubi stranački položaj, a na njeno mesto stupa drugo lice. To novo lice preuzima sva procesna ovlašćenja i sve procesne dužnosti.

Šta se događa kad nastupi procesnoppravna sukcesija?

- Menja se ličnost u ulozi tužioca, odnosno tuženog
- Sama parnica ostaje nepromenjena
- Procesni sukcesor ne počinje parnicu ispočetka, već je nastavlja u stadijumu u kome je parnicu zatekao u času kad je u nju stupio; sve parnične radnje koje je pravni prethodnik preduzeo pogadjaju sukcesora kao da ih je sam preduzeo

Jedan odlazi, drugi dolazi...

Ako se novo lice samo
pridruži stranci
NEMA SUKCESIJE!

Kada dolazi do procesne sukcesije?

- **Usled univerzalne materijalnopravne sukcesije**
- **Usled događaja u samoj parnici, nezavisnih od sukcesije u materijalnopravnim odnosima**
(tzv. čisto procesna sukcesija)

Kakav je uticaj materijalnopravne sukcesije (univerzalne i singularne) na zasnovani procesni odnos?

Ako želimo da pojednostavimo, pitanje možemo postaviti na sledeći način:

- ☀ Kakva će promena nastupiti ako u toku parnice stranka prestane da postoji?
- ☀ Kakva će promena nastupiti ako u toku parnice tuženi raspoláže pravom povodom koga se parnica vodi?

Dejstvo univerzalne sukcesije na procesni odnos

- Univerzalna sukcesija neposredno (automatski), *ex lege*, dovodi do promene ličnosti stranke ako se parnica vodi povodom prenosivog prava, podobnog za nasledjivanje
- Ako u toku parnice stranka umre, njeni naslednici u stiču onaj položaj koji je imala umrla stranka - njihov ostavilac, ukoliko se parnica vodi radi zaštite nasledjivanju podobnog prava
- Naslednici nasleđuju ovu parnicu kao što nasleđuju i sva ostala prenosiva prava i obaveze ostavioca

Pitanja...

U kom trenutku naslednici umrle stranke stiču njen procesni položaj u parnici?

- Kad ase prihvate nasledstva
- Kada rešenje o nasledjivanju postane pravnosnažno
- Kada izjave da preuzimaju postupak
- Kada im sud dostavi obaveštenje da je njihov ostavilac vodio parnicu
- Kada

Šta kada nema naslednika...?

- Vodite parnicu za isplatu duga protiv tuženog.
- U toku parnice tuženi je umro.
- Tuženi nema naslednike.
- Ko će se pojaviti u ulozi tuženog?

Šta se događa kad umrla stranka ima više naslednika?

- Kakva procesna situacija tada nastupa?
- Kakav je položaj sanaslednika?
- Mogu li se sanaslednici dogovoriti da samo jedan od njih “preuzme” stranačku ulogu koju je u parnici imao njihov ostavilac?

Ima li singularna materijalnoppravna sukcesija uticaja na zasnovani procesni odnos?

NEMA - ako u toku parnice dođe do singularne materijalnoppravne sukcesije, parnica se okončava između lica koja su do tada bila u ulozi tužioca, odnosno tuženog

Izuzetak od ovog pravila:

Legatar stupa u procesni odnos koji je u pogledu predmeta legata zasnovao njegov prethodnik

Da li singularna sukcesija u toku parnice utiče na procesnu legitimaciju?

Pitanje možemo i ovako formulisati:
Šta će se dogoditi ako u toku parnice za
povraćaj stvari tuženi otuđi stvar?

Odgovor: Ništa se neće dogoditi

Parnica će se dovršiti između lica koja su bila
označena u tužbi kao tužilac i tuženi

Identifikujte princip građanskog prava iz koga
ovo pravilo izvire

Slučajevi tzv. čisto procesne sukcesije

- Da razmotrimo, najpre, sam naziv ovog vida sukcesije!
- U čemu je smisao atributa “čisto”?

Odgovor: u tome što ovaj vid sukcesije nastupa iz procesnih razloga, usled događaja u samoj parnici, tj. iz razloga koji su potpuno nezavisni od materijalnopravne sukcesije
Čisto procesna sukcesija ne dovodi do materijalnopravne sukcesije!

Kada dolazi do tzv. čisto procesne sukcesije?

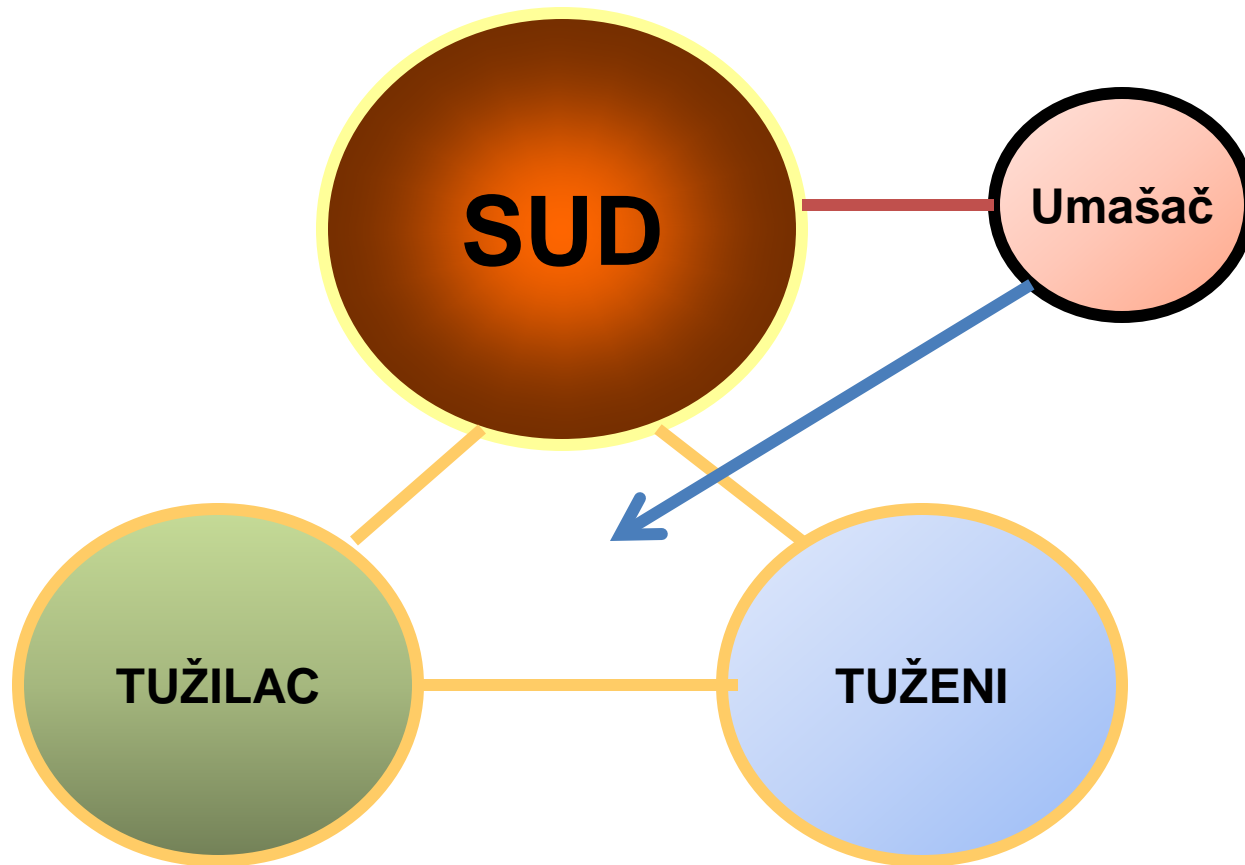
- 1. Kad tužilac umesto prvobitnog tuženog tuži drugo lice (uslov - pristanak prvobitnog i novotuzhenog)**
- 2. Kad tuženi imenuje prethodnika, a on stupi u parnicu na mesto tuženog (uslov – pristanak tužioca)**
- 3. Kad umešač, koji se priduzio jednoj stranci, stupi na mesto te stranke (uslov - obe stranke su na to pristale)**

Umešáci
Intervenijenti
(čl. 2015-218. ZPP)

Ko je umešač?

**Neko “treći”, koji se meša
u tuđu parnicu da bi
zaštutio neki svoj pravni
interes**

Šta radi umešač?

Zašto postoji potreba za institucijom umešača?

- Spor se tiče strana u sporu, parnica je *res inter alios gesta*, presuda je *res inter alios acta*, ALI...
- Ljudi ne žive izolovano, nalaze se sa drugim ljudima u izvesnim odnosima; njihova prava i interesi dodiruju prava i interese drugih
- Presuda u jednoj parnici može da ugrozi, da povredi ili da pogoduje pravnoj situaciji nekih trećih ili da njome budu oštećeni neki javni interesi
- Takvim subjektima zakon pruža mogućnost da se umešaju u tuđu parnicu kako bi u njoj zaštitili **neki svoj pravni interes ili javni interes**

Umešači komplikuju parnicu, mogu je usporiti, razvući...

- Zakonodavac priznaje pravo na mešanje u tuđu parnicu samo ako “treći” ima pravni interes da se umeša u tuđu parnicu
 - Nije svaki interes pravni interes
- Neko može imati nepravni interes da jedna stranka pobedi u parnici (ekonomski, moralni, emotivni)
 - Zakonodavac ne uvažava nepravne interese
 - **Za zakonodavca je relevantan samo PRAVNI INTERES**

“Pravni interes” - razlog za mešanje - intervencioni razlog

Postoji kad prava i obaveze nekog trećeg zavise od toga kako će biti rešen spor u parnici?

Takvom licu zakonodavac priznaje poseban pravozaštitni zahtev – **zahtev za mešanje u tudju parnicu.**

Da li ovaj zahtev predstavlja poseban predmet parnice ili parničnog postupka?

Kakav treba da bude pravni interes?

- **Lično umešačev** (da upravo njegova prava zavise od ishoda parnice)
- **Sadašnji, a ne budući ili prošli**
- ▼ **Priroda interesa:**
 - Građanskopravni ili
 - Javni (opšti) interes

Umešač je pravi egoista...

Nema altruizma – za njega je važan samo interes!

Dva načina zaštite pravnog interesa:

Umešač pomaže da “njegova” stranka pobedi u parnici i time izbegava buduću parnicu koji bi ta stranka pokrenula protiv njega za slučaj da izgubi parnicu

- DELATNI UMEŠAČ

Umašač kontroliše delatnost stranke, njenu savesnost i lojalnost, i time stiče mogućnost da u budućoj parnici, ako je stranka protiv umešača pokrene, istakne tzv. prigovor rđavog vođenja parnice

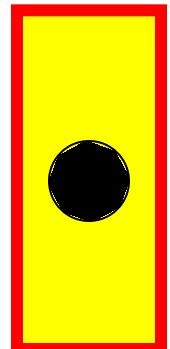
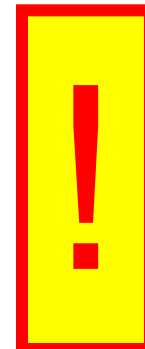
- PASIVNI UMEŠAČ

Kakav je procesni položaj umešača?

- Umešač nije stranka
- Umešač nije zastupnik stranke
- Umešač IMA POLOŽAJ STRANKE
- Umešač ima položaj one stranke kojoj se pridružio

Kad je delatan u parnici u koju se umešao, umešač preduzima radnje

- u svoje ime
- u svom interesu

Pitanja...

- Konkubina je izjavila da se meša u brakorazvodnu parnicu koju je tužilac pokrenuo jer joj je ovaj obećao da će se njome oženiti čim se bude razveo.
Da li osnovano mešanje konkubine u brakorazvodnu parnicu?
- Branko se umešao u parnicu koju je pokrenuo tužilac Aleksa Aleksić i svoj zahtev za mešanje obrazložio činjenicom da mu je Aleksa obećao isplatu novca koji mu duguje ako uspe u parnici protiv Sime Simića.
Ima li Branko pravni interes za mešanje?

Pitanja...

Aleksa izjavljuje da se meša u parnicu za isplatu duga na strani tužene Marije Simić pošto je ona tužena kao glavni dužnik, a on, po osnovu ugovora o jemstvu, ima obavezu isplate njenog duga.

Da li je mešanje u ovu parnicu osnovano?

Pitanje....

**Može li treće lice da se umeša u tuđu parnicu radi zaštite nekog svog prava?
(argumentujte svoj stav)**

Zahtev za učešće u tuđoj parnici predstavlja

- Sekundarni zahtev
- **Samostalni zahtev**
- Sporedni zahtev

Kako treći saznaje da se može umešati u tuđu parnicu?

Dobija obaveštenje

- od stranke
- od suda

Da li umešač ističe sopstveni zahtev za presudu u tuđoj parnici?

Kako postati umešač?

- ✿ Treće lice postaje umešač kad sudu izjavi da se meša u tuđu parnicu, kad **prijavi** svoje mešanje
- ✿ Izjava o mešanju ima **KONSTITUTIVNO DEJSTVO**
- ✿ U času kad je sud saznao sadržinu izjave o mešanju, treće lice je steklo svojstvo umešača
- ✿ Sud ne donosi odluku o sticanju svojstva umešača, niti stranke mogu da se protive sticanju ovog svojstva

Šta treba da sadrži izjava o mešanju?

Izjava o mešanju treba da sadrži:

- izjavu o stupanju u parnicu u svojstvu umešača
- označenje stranke na čijoj se strani meša
- naveden **intervencioni razlog**

**Izjava se može dati usmeno ili
podneskom, uvek prvostepenom sudu**

Kada treće lice može postati umešač?

- o U toku celog postupka, sve do pravnosnažnosti odluke.
- o I u postupku po vanrednom pravnom leku.

Razlikovati uslove za dopuštenost i uslove za osnovanost mešanja

Pretpostavke za DOPUŠTENOST mešanja

- Kad treće lice izjavi da se meša u tuđu parnicu, ono postaje umešač. Između suda i umešača zasnovan je jedan **sekundarni procesni odnos.**
- Sud ispituje da li su ispunjeni uslovi za dopuštenost mešanja, tj. da li je zasnovani procesni odnos punovažan.
- Uslovi za dopuštenost mešanja propisani su zakonom i imperativne su prirode. Sud o njima vodi računa *ex officio*.

Pretpostavke za **DOPUŠTENOST** mešanja

- ✿ **Stranačka sposobnost**
- ✿ **Parnična sposobnost**
- ✿ **Uredno zastupanje**
- ✿ **NAVEDEN intervencioni razlog**
- ✿ **Postojanje tuđeg parničnog postupka**

Kakva je sankcija za neispunjenost uslova za dopuštenost mešanja?

ODBACIVANJE IZJAVE O MEŠANJU!!!

Šta sud dalje radi, ako utvrdi da je mešanje dopušteno?

Ispituje OSNOVANOST mešanja

Kad ispituje osnovanost mešanja, sud, u stvari,...

Sud, na zahtev stranke ili *ex officio*, ipituje da li razlog za mešanje koji je naveo umešač, zaista predstavlja intervencioni razlog, tj. da li umešač ima pravni interes za mešanje.

Ako utvrdi da mešanje nije osnovano, sud **ODBIJA izjavu o mešanju!**

Ako utvrdi da je mešanje osnovano, ne donosi odluku!

Zašto se stranke protive mešanju?

Da ste stranka kojoj se umešač pridružio, zašto biste se protivili mešanju?

- želite da budete “gospodar” u svojoj parnici...
- da ne plaćate troškove koje bi umešač izazvao svojim radnjama
-

Da ste protivnik stranke kojoj se umešač pridružio, zašto biste se protivili mešanju?

- želite da protivnik sam vodi parnicu bez pomoći trećeg...
- ne biste želeli da plaćate troškove koje je umešač izazvao svojim radnjama ako izgubite parnicu
-

Kakav je status umešača do pravnosnažnosti odluke kojom je odbijen od mešanja?

Ima status umešača i može punovažno da preduzima parnične radnje.

Položaj umešača u postupku

Pravila zajednička za sve umešače:

- Umešač može da preduzima parnične radnje samo u granicama zahteva za presudu
- Radnje koje umešač preduzima **proizvode dejstvo za samu stranku**
- Umešač **ne može** da preduzima radnje kojima se utiče na tok postupka
- Umešač **ne može** da disponira zahtevom za presudu
- Umešaču se upućuju pozivi za sva ročišta, pružaju mu se obaveštenja o svim merama i ima pravo na uvid u sve parnične spise
- Umešač ima pravo, ali ne i dužnost da bude delatan

Položaj umešača u postupku nije isti...

Prema položaju u parnici, umešač može biti:

- Običan umešač
- Umešač sa položajem jedinstvenog suparničara
- Umešač *sui generis*

Običan umešač

- ✱ Ima položaj stranke kojoj se pridružio
- ✱ Može da preduzima one radnje na čije je preduzimanje ovlašćena stranka kojoj se pridružio
- ✱ Stranka je gospodar parnice i može da anulira dejstvo umešačevih radnji
- ✱ **Nemaju pravno dejstvo** radnje umešača koje su nepovoljne za stranku kojoj se pridružio
- ✱ Ako je radnja umešača u suprotnosti sa radnjom stranke, sud je ne uzima u obzir
- ✱ Ne može da preduzima dispozitivne parnične radnje, osim da izjavi pravni lek, ukoliko se u parnicu umešao do pravnosnažnosti presude
- ✱ Po **pristanku stranaka** umešač može da stupi u parnicu kao stranka umesto stranke kojoj se pridružio.

Dejstvo presude na običnog umešača

- ✿ Šta je to tzv. intervencijsko dejstvo presude?
- ✿ Dejstvo koje u novoj parnici proizvodi presuda doneta u parnici u koju se umešač umešao
- ✿ Nova parnica je parnica koju je protiv umešača pokrenula stranka kojoj se umešač bio pridružio, a koja je izgubila parnicu

U novoj parnici tužilac je stranka koja je izgubila raniju parnicu, a tužni umešač iz ranije parnice

Kakvo dejstvo proizvodi presuda iz ranije parnice u novoj parnici?

- U novoj parnici proizvodi dejstvo ne samo dispozitiv presude donete u ranijoj parnici, već i njeno obrazloženje!
- Šta to znači?

To znači da je sud u novoj parnici vezan i za činjeničnu i za pravnu ocenu stranja stvari iz ranije parnice!

Logika intervencijskog dejstva presude

- U ranijoj parnici umešač je imao položaj stranke
- Mogao da preduzima radnje i izdejstvuje povoljnu presudu
- Pošto se to nije dogodilo, on treba da trpi štetne posledice
- Zbog toga ga pogađa nepovoljna presuda iz ranije parnice

Otklanjanje intervencijskog dejstva presude

- Intervencijsko dejstvo presude biće otklonjeno ako umešač istakne **tzv. prigovor rdjavog vođenja parnice**, a sud nadje da je ovaj prigovor osnovan
- Sadržina ovog prigovora?

Umešač tvrdi:

- Nisam blagovremeno bio obavješten, a da jesam, tužilac ne bi izgubio parnicu
- Tužilac je anulirao dejstvo mojih radnji i zato je izgubio parnicu
- Pošto je tužilac sam kriv što je izgubio parnicu, presuda ne bi trebalo da proizvede dejstvo u odnosu na mene

Pitanja...

- Da li je intervencijsko dejstvo šire ili uže od dejstva koje proizvodi pravnosnažna sudska odluka?
- Gde su sadržana pravila o tzv. intervencijskom dejstvu presude - u ZPP ili u materijalnopравnim zakonima

Umešač sa položajem jedinstvenog suparničara

- Suparničarska intervencija - intervencija trećeg lica koje će presuda u parnici neposredno pogoditi čak i kad se ne bi umešao u parnicu, i to zbog prirode odnosa koji između njega i stranke postoji
- To lice obično stekne položaj stranke, ali ako se to ne dogodi, može se umešati u parnicu i tako pristupiti stranci.

Specifičnosti položaja suparničarskog intervenijenta

- Ima nezavisniji položaj u poređenju sa položajem koji ima obični umešač
- Stranka ne može da otkloni dejstvo njegovih radnji
- Ako su radnje stranke i radnje umešača u suprotnosti, sud nastoji da otkloni nesaglasnosti, a ako ne uspe, neće proizvesti dejstvo ni radnja stranke, ni radnja suparničarskog intervenijenta
- Stranka ne može raspolagati predmetom parnice ako se tome protivi suparničarski intervenijent

Još par specifičnosti...

- Suparničarski intervenijent ne može biti saslušan kao svedok, već kao stranka
- Suparničarski intervenijent ne može da otkloni dejstvo pravnosnažne sudske odluke
- Suparničarski intervenijent ne može da preduzima dispozitivne parnične radnje, izuzev pravnog leka
- Može da izjavi vanredni pravni lek i ako nije učestvovao u parnici pre pravnosnažnosti sudske odluke

Umešač *sui generis*

- ✿ Meša se u tuđu parnicu iz javnih interesa
- ✿ Ne pridružuje se nijednoj od stranaka
- ✿ Pomaže sudu da donese zakonitu odluku
- ✿ Ima procesni položaj i tužioca i tuženog
- ✿ Meša se na poziv i podsticaj suda ili samoinicijativno
- ✿ Stranke se ne mogu protiviti mešanju

Pomaže sudu da “ostane” u svojoj ulozi
- u ulozi nepristrasnog trećeg

Javni tužilac kao umešač (čl. 214. ZPP)

- Učestvuje u parnici u skladu sa posebnim zakonom.
- Ako sud smatra da postoje zakonski uslovi za učestvovanje JT i da je njegovo učestvovanje potrebno, obaveštava javnog tužioca, određuje mu rok u kome može da prijavi svoje učestvovanje i zastaje sa postupkom do isteka roka.
- JT se može umešati i po isteku roka
- Ovlašćen je da u granicama tužbenog zahteva predlaže da se utvrde i činjenice koje stranke nisu navele i izvedu dokazi koje stranke nisu predložile, kao i da izjavljuje pravne lekove.

Organ starateljstva kao umešač

- **ORGAN STARATELJSTVA** je ovlašćen da učestvuje u parnici koja se vodi radi **ZAŠTITE roditeljskog prava, prava deteta i drugih lica pod posebnom zaštitom**

OBAVEŠTENJE O PARNICI

- Radnja kojom stranka **PRE pravnosnažnog okončanja parnice** obaveštava **TREĆE LICE** da između nje i drugog lica **teče parnica**.
- Razlozi :
 - materijalnopravni razlozi
 - procesnopravni razlozi
- Postupak obaveštavanja